

**MWONGOZO WA KUSAHIHISHA MTHANI WA KITAIFA
2000
SWALI LA KWANZA**

MUHTASARI

1. (a) Mashambani

- Hutegemea kilimo
- Wanawake hawajui haki zao/ hawazipigani
- Hawana maendeleo/ waishi kama babau zao
- Hawapendi mabadiliko
- Hawana tenologia

Mjini

- hutegemea viwanda
- wanawake wanajua haki zao
- waishi kisasa

(b) Uhusiano

Mungu ndiye mwenye uwezo mkubwa/ ndiye aliyeviumba viumbe
Viumbe ni wategemezi/ hafifu/ hawana uwezo/ wanyonge

Hisia

- Viumbe humtegemea Mungu kiasi kuwa bila yeye wataangamia
- Hisia ya huruma

(c) Wanawake na watoto hawana haki/ ni watumwa

- (d)
Tarakilishi	-	Kuwasiliana
Mangala		Kuona viumbe vidogo
Nangala		kuona sayari ya thurea zilizoko mbali
Runinga		kusikiliza na kuona
Simu		Kuwasiliana
Ghala		Usafirishaji
Viwanda		Uandaji wa bidhaa
Majumba		makaazi/ Biashara

- (e) Waweza kuwasiliana ulimwengu kote kwa kutumia teknolojia ya kisasa (vifaa vilivyo tajwa katika (d)
Kuona nakusikia kote ulimwenguni

- (f) (i) Mahali/ nafasi/ hadhi/ wajibu/ jukumu zao katika jamii
(ii) Wameendelea kielimu/ sayansi/ teknolia/ kimawasiliano. Kiufundi

2. (a) Vijana wapendano hulenga kuishi raha mustarehe
Kabla hawajaona hudhikika na kidhikishana kwa kutaka kuaminiana

AU

Kutiliana shaka kila wanapokuwa mbalimbali
Agalabu hulaumiana
Husameheana na kuendeleza mapenzi
Hugundua ile raha ni ndoto tu
Uhalisia wa mambo ni kuvumiliana

- (a) Mwanasiasa hupigana awe mjumbe
 Achaguliwapo anakuta hatambuliwi kama bwana mkubwa
 Huo ukubwa hutegemea mambo mengi/ mengine/ pesa, magari/ sauti katika jamii
 Msomi huanza bidii udogoni
 Hulenga kutabuliwa kielimu
 Husoma afikie kilele/ daraja ya juu/ shadada tatu na mifano
 Akiajiriwa hugundua watu hawakijali kisomo chake/ watu humwona mvivu
 Anapofika kilele husahau kama ni binadamu wa kawaida
 Huishi hujisikia mwiwa

3. (a) (i) Alipatiwa vitu mbili, soda na chupa kando kando
 (ii) Alipatiwa vitu mbili, pamoja, soda ikiwa ndani ya chupa
- (b) Jengo – mjengaji/ mjenzi- Ujengaji/ ujenzi
 Pendo - Mpendaji/ mpenzi – upendo/ upendaji
- (c) (i) Alfajiri – kielezi cha wakati
 (ii) Sana- kielezi cha namna/ jinsi/ kiasi/ kiwango/ kadani
- (d) Msemo halisi
 Yohana alisema “Njiani kulikuwa kumenyesha sana ndio sababu tumechelewa”
- (e) (i) Ritifaa- kuonyesha maneno/ majina ya ving’ong’o mf Ng’ombe
 Kufupisha maneno mf: Pakwenda – (tutakwenda)
- (ii) Paradesi
 Kutoa maelezo zaidi/ kufafanua
 Kuonyesha maneno yaliyo ya lazima
 Kuonyesha maneno yaliyo na maneno sawa
 Katika tamthilia kutoa maneno ya waigizaji
 Kufungulia nambari za kourodheshia
- (ii)
 Kukatiza usemi- kutomaliza- kigugumizi
 Unukuzi wa usemi wa mtu mwingine
- (iv)
 Kuonyesha hisis ya moyoni/ furaha, huzuni, hasira
- (f)
Silabi	Vitendo	Matumizi
La	lalisha	alimlalisha mtoto
Nywa	kunywa	alimnywesha maziwa
Fa	ficha	alijificha kichakani

- (g) ile- ngeli/ jina/ kionyeshi/ Kiwakilishi/ kiashiria
Yangu – kiwakilishi
Niliyo – kiwakilishi/ wakati / nafasi/ 'O' rejeshi
Ina- ngeli/ wakati/ jina / kiwakilishi
- (ii) Mimi- nafsi
Nina- nafsi/wakati
Kumwona - nafsi
Aliyepata – nafsi/ 'O' rejeshi
- (h) (i) Nyuta zao/ zake ni ndefu na kubwa sana
(ii) Merikebu zitakazofika kesho zitang'oa nanga kesho kutwa
- (i) (i) Kijiti ambacho kilivunjika kilimumiza Amiza mguu
(ii) Barua ambazo zitaandikwa na baba kesho zitatumwa mwaka ujao
- (j) (i) Bahasha iliyonunuliwa jana ni kubwa na nzuri
(ii) Mananasi haya yanauzwa ghali kwa sababu yameiva vizuri sana

B

- (a) (i) hamali/mchkuzi/ mpagazi
(ii) Mnajimu/ majusi
- (b) (i) Vita vya panzi neema ya kunguru
(ii) Kawia ufike
- (c) Chakula kimemwagika chungu nzima
Fundu la vitu/ idadi
Mdudu mdogo mweusi
Kali- kinyume cha tamu
Pele- uvimbe mwilini/ chunusi
- (d) (i) Bumba la – nguo / nyuki/ karatasi/ noti
(ii) Genge la – wezi/ vibarua/ wakora
- (e) (i) Hatafaulu/ hatafanikiwa/ hatafua dafu/ kula mwande
(ii) Kutoboa siri/ fichua siri/ fukua siri

for more free past papers visit www.freekcsepastpapers.com